

Motion till riksdagen 2008/09:U253

av **Gunilla Wahlén m.fl. (v)**

Små och lätta vapen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stödja den internationella processen för det juridiskt bindande fördraget Arms Trade Treaty.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör ratificera FN:s eldvapenprotokoll.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en nationell handlingsplan rörande små och lätta vapen.¹
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrad märkning och spårning av små och lätta vapen samt ammunition.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett exportförbud för små och lätta vapen.

¹ Yrkandena 3 och 4 hänvisade till JuU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Den stora spridningen av små och lätta vapen är ett av vår tids största hot mot människors säkerhet. Cirka 500 000 människor beräknas mista livet varje år på grund av dessa vapen. Små och lätta vapen sprids snabbt till de ställen där det finns efterfrågan. Vapnen är billiga, hållbara samt enkla att transportera och smuggla. Varje enskilt vapen kan därför under sin långa livstid ha flera användare på en mängd olika platser i världen.

Enligt FN:s beräkningar finns det i dag över 650 miljoner lätta vapen i världen.

Den stora förekomsten av lätta vapen gör samhället instabilt. Vapnen används i stor utsträckning i dagens interna och lågintensiva konflikter. Ett skäl till att dödligheten ökar bland kvinnor som misshandlats av sina män under och efter en konflikt är att tillgången på lätta vapen och ammunition är stor och finns i personers privata ägo. I vissa fall dör fler kvinnor av dem efter än under kriget.

Arms Trade Treaty

Arms Trade Treaty är ett ramverksfördrag om internationella vapenöverföringar. År 2006 antog FN:s generalförsamling resolution 61/89 som i praktiken innebär ett första steg mot ett juridiskt bindande Arms Trade Treaty. Resolutionen innebär i korthet att en expertgrupp ska utses senast 2008 och att dessförinnan ska synpunkter från FN:s medlemsstater lämnas angående möjligheten till genomförande, tillämpningsområdet och förslag till parametrar hos det juridiskt bindande fördraget.

Den styrkommitté av internationella enskilda organisationer som bildats för att arbeta med ett Arms Trade Treaty har tagit fram sex globala principer för överföringar av vapen. För det första är det endast stater som ska kunna ge tillstånd till internationella överföringar av vapen. För det andra ska stater inte godkänna överföringar av vapen eller ammunition som bryter mot uttryckliga skyldigheter i internationell lag. För det tredje ska stater inte godkänna överföringar där det är sannolikt att de kommer användas för att bryta mot mänskliga rättigheter, humanitär rätt eller annan internationell lag. Den fjärde principen radar upp ett antal faktorer som ska beaktas innan ett godkännande, den femte principen behandlar transparens i rapporteringar om överföringar av vapen och den sjätte principen avser kontroll av överföringar och goda uppföljningsmekanismer.

Sverige har varit passiv i arbetet med Arms Trade Treaty, och det vill Vänsterpartiet ändra på. Det är angeläget att Sverige på ett målmedvetet och tydligt sätt medverkar till att fördraget blir verklighet. Sverige bör i sina internationella kontakter understryka vikten av ett framtida fördrag och betydelsen av att många länder engagerar sig i detta arbete. Sverige bör också verka för att skrivningar i ett framtida fördrag blir så konkreta, specifika och opera-

tiva som möjligt samt att tydliga uppföljningssystem inrättas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Ratificering av FN:s eldvapenprotokoll

FN antog år 2001 ett protokoll mot bl.a. den olagliga framställningen av och handeln med eldvapen. Protokollets bestämmelser upptar huvudsakligen följande: kriminalisering av olaglig handel med eldvapen och ammunition, beslagtagande och förverkande av vapen, förande av vapenregister, märkning av vapen, förvaringskrav, dokumentkrav för export och import, samt registrering av s.k. förmedlare eller mäklare ("brokers").

Sverige var som ordförandeland för EU under 2001 med om att förhandla fram eldvapenprotokollet och skrev för Sveriges del under detsamma i januari 2002. Trots detta har Sverige än i dag inte ratificerat protokollet. Vänsterpartiet anser att det är hög tid för Sverige att ratificera FN:s eldvapenprotokoll. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Nationell handlingsplan rörande små och lätta vapen

I FN:s handlingsplan uppmanas varje land att utarbeta internationella handlingsplaner för att samordna ländernas arbete mot spridning av små och lätta vapen. Mer än 20 länder har utarbetat en sådan handlingsplan, dock inte Sverige.

Arbetsområdet små och lätta vapen är mycket brett och innefattar flera politiska utskott och myndigheter. En handlingsplan skulle ge en kraftigt förbättrad möjlighet till överblick och skulle skapa en gemensam referensram för alla inblandade aktörer. Om även det civila samhället deltar i denna strategi, såsom FN:s handlingsplan rekommenderar, kommer genomslagskraften definitivt att bli ännu större. Sverige skulle, genom en handlingsplan, indirekt stärka FN:s process och bli ett föregångsland för andra att ta efter.

Vänsterpartiet anser därmed att regeringen bör utarbeta en nationell handlingsplan rörande små och lätta vapen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Märkning och spårning

I FN:s handlingsplan för små och lätta vapen finns ett instrument för märkning och spårning av dessa vapen. Dessvärre innehåller instrumentet ett flertal brister. Det är inte juridiskt bindande, dess bestämmelser är mindre långtgående än motsvarande i FN:s eldvapenprotokoll och instrumentet innefattar inte märkning av ammunition.

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet anser att det bör införas ett lagstadgat krav på märkning av producerade, införda och utförda skjutvapen och ammunition. Sverige bör utreda möjligheterna att införa märkning som innebär att baksidan på patronhylsan stämplas. Ett register bör även uppföras över produktion, import, transitering och export av krigsmaterielklassade små och lätta vapen och deras ammunition.

Dessa åtgärder är centrala i kontrollen av små och lätta vapen. Därför anser Vänsterpartiet att Sverige snarast bör förbättra sin märkning och spårning av små och lätta vapen samt ammunition.

Exportförbud

Enligt svensk lag är krigsmaterielexport förbjudet men undantag beviljas om det finns svenska försvarspolitiska skäl. Exporten får inte strida mot principer inom svensk utrikespolitik, och importlandet måste leva upp till en viss standard. Krigsmateriel får exempelvis inte exporteras till länder i väpnad konflikt eller där det förekommer grova eller systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter. Däremot finns det inget krav på att landet ska vara en demokrati.

Små och lätta vapen är de vapen som löper störst risk att hamna på avvägar och missbrukas. Eftersom de är lätta att använda hamnar de ofta hos bl.a. barnsoldater.

Vänsterpartiet, som vill se en minskning av den svenska vapenexporten, anser att Sverige borde införa ett totalförbud av export av små och lätta vapen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 16 september 2008

Gunilla Wahlén (v)

Marianne Berg (v)

Hans Linde (v)

Alice Åström (v)

Amineh Kakabaveh (v)

Lena Olsson (v)